

Inventering av dikesrestaurerade Natura 2000-våtmarker i Jämtlands län

Delrapport

2019-10-24

Författaren har hela ansvaret för innehållet (text och bilder) i denna rapport. Innehållet ska inte tolkas som Europeiska unionens eller EU-kommissionens officiella ståndpunkt.

The author has full responsibility for the content (text and images) of this report. The content should not be interpreted as the official view of the European Commission or the European Union.

Författare

Fredrik Larsson, Pro Natura

Omslag

Tidig frostigmorgon över en sträng- och flarkmosaik i Brötarna. Foto: Fredrik Larsson

Med bidrag från Europeiska
unionens LIFE-program

Pro Natura har på uppdrag av Länsstyrelsen i Jämtlands län utfört en uppföljning av typiska arter och täckningsgrad av vegetationen. Inventeringen är en återinventering av områden som undersöktes 2010 och ingår som en del av projektet Life to ad(d)mire. De områden som ingått i uppdraget är Natura 200-områdena Tysjöarna, Öjsjömyrarna och Brötarna. Projektet fortgår till 2023.

Uppdraget omfattar dels en uppföljning av typiska arter och täckningsgrad och dels ett pilotprojekt där tillväxt av vitmossa mäts. Typiska arter och täckningsgrad har inventerats i 0,25 m² stora uppföljningsrutor. Uppföljningsrutorna har varit placerade i transekter som korsar restaurerade diken och gridnät placerade ut i myrvegetationen. I samråd med beställare utformades omfattningen på vitmossemätningen till att alla tre områdena ingår i undersökningen men att data inte samlas in på alla områden under alla åren. Fältarbetet utfördes av Leif Andersson, Ola Hammarström och Fredrik Larsson, Pro Natura. Samtliga bilder i denna rapport är tagna av Fredrik Larsson.

Återinventering av typiska arter och täckningsgrad

Arbetet har överlag förlupit väl. Inventeringen inleddes i Tysjöarna under första veckan i september och fortsatte sedan i Öjsjömyrarna och till sist Brötarna. Då tidpunkten för inventeringen sammanföll med första veckan i älgjakten behövde vi anpassa oss efter pågående jakt. På grund av detta inventerades de gridpunkter och transekter som är förlagda i västra delen av Tysjöarna vid ett senare tillfälle. Vegetationen har varit välutvecklad för artbestämning både för kärlväxter och mossor.

Bild 2. I änden av måttbandet syns en rak stolpe. Ofta lätt att identifiera på håll.

Majoriteten av punkter och transekter har gått att inventera. I Öjsjömyrarna var ett par rutor i mitten av några transekter inte möjliga att nå på grund av vattendjupet i diket. Liknande problem återfanns i västra Tysjöarna, området kring Tysjön, där samtliga gridpunkter utom 4 INTE kunde inventeras då de ligger under vatten eller inte gick att nå på ett säkert sätt. Detsamma gällde för 3 transekter som också ligger i för djupt vatten. Intressant nog går inte stolparna som markerar start och stopp för transekterna att se. De är som bild 2 ovan visar vanligtvis 1 -3 meter höga och därför relativt lätta att se. Med hjälp av handkikare tror vi ha sett en stump rest från en nedsågad stolpe. Det har utförts röjningar av busk- och trädskikt längs leder och möjligen har då stolparna också kapats av misstag.

Bild 3. Restaurering där igenläggning utförts med grävmaskin i Tysjöarnas naturreservat. Här ses transekten korsa diket. Till höger i bilden är fastmark med stort trädinslag. Vegetationen övergår tvärt i mjukmatta och ibland lösbotten i diket.

Vitmossemätning – pilotprojekt

Pilotprojektet med Vitmossemätning har också fungerat bra. Totalt har 15 mätpinnar per lokal placerats ut. Bild 4 och 5 visar hur mätpinnarna utformats. Enligt projektplan skulle mätpinnar placeras ut längs med transekter över diket. Eftersom det inte hunnit etablerats vitmossa längs flera av transekter fick vi ändra planerna och placera mätpinnar vid vitmossetuvor i transektens närområde.

Bild 4. T.v. Två mätpinnar på en tuva av *Sphagnum fuscum*, Bild 5. T.h. Mätpinne på en *Sphagnum*tuva i kraftig fräken vegetation. Östra Tysjöarna.

Ovan visas ett par olika miljöer som mätpinnarna har satts ut i. Miljöerna skiljer sig åt i komposition av fältskikt, vegetation och trädskikt. I en del fall är det helt öppet och i på andra platser mer slutet. Trädskiktets täckningsgrad har också noterats i fältblanketten för vitmossemätningen.

Intressanta noteringar från fältarbetet

Här visas ett par effekter av restaureringen som noterats vid 2019 års inventering.

Bild 6 & 7. Ett mindre dike i Brötarnas naturreservat september 2019. I detta mindre dike ha ren viktig process skett där även vitmossan etablerar sig. Diket är uppskattningsvis 1-2 meter brett.

I jämförelse med bredare diken, se bild 7 nedan, har här, bild 5 & 6 ovan, en vitmossetillväxt skett. Just etableringen av vitmossa och sedan torvbildning är den viktigaste processen som man vill åstadkomma. Ovan ses goda resultat på etablering av vitmossa längs en lång sträcka av ett smalare dike.

I breda diken, som visas nedan, verkar vitmossan ta betydligt längre tid på sig att etablera sig. Den vanligaste vitmossearter i stående vatten är rufsvitmossan. Den återfinns framförallt i öppna fattiga gölar och flarkar på myrar. En mycket vanlig art i Brötarnas naturreservat. Är vattnet rörligt har vitmossa generellt svårare att etablera sig.

Bild 8. Björksly i ett dike, Brötarnas naturreservat september 2019. I bakgrunden kan man ana att vegetationen sluter diket i någon mån. Återväxten är en mycket långsam process i myrmarker. Diket är uppskattningsvis 2-3 m brett.

Utförare Pro Natura Träringen 66b 416 79 Göteborg Handläggare Pro Natura Fredrik Larsson	Dokumentnamn PM – Inventering av tre dikesrestaurerade Natura 2000-våtmarker i Jämtlands län 2019	Sidnummer (antal sidor) 5
		Datum 2019-10-24
		Version 1:1

Pro Natura

Med bidrag från Europeiska unionens LIFE-program